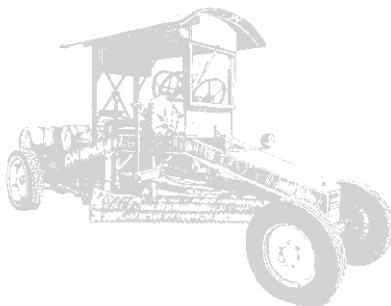

Denne artikkelen er gjengitt i
Norsk vegmuseums årbok for 2024

Norsk fjellsprengnings- museum 20 år

AV MORTEN O. REITEN

Fjellsprengningsmuseet år for år

Norsk fjellsprengningsmuseum åpnet for publikum sommeren 2004, med en ferdig tunnel og et antall store maskiner ute på plassen. Historien bak strekker seg tilbake til tidlig på 1990-tallet, da ildsjeler fra fjellsprengningsfaget og anleggsbransje i samarbeid med Statens vegvesen/Norsk vegmuseum startet arbeidet med å bygge opp et museum.

1991: Rådgivningsfirmaet Berdal Strømme AS prosjekter for et bygg på 2600 kvadratmeter som den gang var tenkt som et komplett museumsbygg med arkiv, magasin, kontorer og utstillingsflater. Bygget skulle ligge på kanten der museets Mobil-stasjon i dag er plassert. Prisen var anslått til 28,5 millioner kroner, og skulle suppleres med en ekte tunnel i fjellet på oversiden.

1993: Museumstunnelen sprenges ut på dugnad av entreprenørene Selmer AS, Eeg Henriksen Anlegg AS og Veidekke AS. Disse hadde både maskiner og mannskap i drift på Gjøvik i forbindelse med bygging av fjellhallen til OL. Det blir også sprengt ut en stor hall i tilknytning til tunnelen.

1997: Samferdselsdepartementet bevilger 20 millioner kroner til ferdigstilling av tunnelen under forutsetning at Norsk vegmuseum overtar alle eiendeler tilhørende Norsk fjellsprengningsmuseum, samt ansvar for fremtidig utvikling og drift av anlegget.

1999: Varanger-trucken, en Lectra dumper, blir gitt i gave til Norsk fjellsprengningsmuseum. Tusenvis av museumsbesøkende har gjennom årene latt seg fotografere ved de enorme hjulene på maskinen.

2004: Norsk fjellsprengningsmuseum og tunnelen med ferdig utstilling åpnes for publikum. Berghallen blir et spektakulært selskapslokale med plass til 150 personer.

2013: Titania AS gir O&K forgraver i gave til Norsk fjellsprengningsmuseum og blir med sine ca. 220 tonn Norges tyngste landbaserte museumsgjenstand. Statens vegvesen Akershus donerer den store brakkeriggen til museet.

2014: Norsk fjellsprengningsmuseum feirer 10 år med stor folkefest under familiedagen ved Norsk vegmuseum i august.

2018: Utstillingen i tunnelen oppgraderes og videreutvikles. TV-skjermene fra 2004 byttes ut med historiske bilder.

2020: Den store brakkeriggen besluttet innredet og bygd om til en fullverdig museumsutstilling, samtidig som den skal ta vare på en del rom og strukturer som gjør den gjenkjennelig som anleggsbrakke.

2022: Utstillingsbygget med 400 kvm innendørs utstilling åpnes.

2024: Norsk fjellsprengningsmuseum feirer 20 år med en rekke aktiviteter og markeringer gjennom året. Årlig besøk ligger på om lag 16.000 personer, de aller fleste i løpet av den ni uker lange sommersesongen.

Norsk fjellsprengningsmuseum 20 år

Norsk fjellsprengningsmuseum er en del av Norsk vegmuseum. Museet samarbeider tett med anleggs- og entreprenørbransje gjennom Foreningen for Norsk fjellsprengningsmuseum, som hvert år gir viktige bidrag til museets utvikling og drift. Torsdag 13. juni 2024 markerte Norsk fjellsprengningsmuseum 20 års drift. Norsk vegmuseum og Foreningen for Norsk fjellsprengningsmuseum hadde gått sammen om en skikkelig markering der gjester fra museet, foreningen, anleggsbransje, museumskolleger, offentlige instanser og fagmiljøer deltok. Markeringen startet med en museumsfaglig del hvor Norsk fjellsprengningsmuseum ble grundig presentert, og deretter en festmiddag med en rekke kulturelle og historiske tilbakeblikk. Vi deler her noen flotte bilder fra det fem timer lange programmet i en flott og variert innpakning. Alle bilder er tatt av fotograf Morten Nordli.

Drøyt 70 gjester deltok på jubileumsmarkeringen. Programmet startet ved museets uteområde. Geir Paulsrud var første direktør ved Norsk vegmuseum, og tok publikum med på et historisk tilbakeblikk fra da man først begynte å snakke om et mulig museum rundt 1990, via utsprenkning av tunnelen i 1993 og endelig åpning for publikum i 2004.

Ingen jubileumsfeiring uten maskinoppstart. O&K forgraveren antas å være Norges tyngste landbaserte museumsgjenstand med sine 220 tonn. Til venstre står Jarle Gausen (Skanska/Foreningen for Norsk fjellsprengningsmuseum) som i samtale med Åsmund J. Sletten fra Norsk vegmuseum fortalte om prosessen med å flytte maskinen fra Titania til museet. Museets mekanikere Ola-Per Lotten (ved spakene) og Amund S. Rusten (til høyre) sørget for at publikum fikk både se og høre tungt anleggsutstyr.

Museumstunnen viste seg fra sin beste side, og både lys og ventilasjonsanlegg hadde fått en grundig oppgradering for jubileet. Museumsvert og formidler Kristine Salme forteller om håndboring i tidligere tider.

Den spektakulære Berghallen i tilknytning til tunnelen rommer 150 gjester – eller litt færre og noen relevante museumsgjenstander fra museets rikholdige samling, slik som en kompressor og en passende bormaskin.

Ola Woldmo har vært leder i Foreningen for Norsk fjellsprengningsmuseum gjennom flere år, og gratulerte museet med 20-års jubileum.

Gode historier ble delt over bordene og latteren satt løst. Jarle Gausen i passiar med Åsmund J. Sletten og Jan Rohde.

Kjeld Gustavsen er en ekte veteran og har et langt liv bak seg hos utstyrsleverandøren Atlas Copco. Kjeld overrakte både historiske gjenstander og gode historier til Norsk fjellsprengningsmuseum på 20-årsdagen.

Norsk vegmuseums første direktør, Geir Paulsrud, ble hedret av Foreningen for Norsk fjellsprengningsmuseum i forbindelse med at han før jul i 2023 gikk av med pensjon etter nær 40 års tjeneste for Statens vegvesen.

Kjetil André Jensen og Even Gutsveen spilte rallarviser og andre klassikere til stor glede for et muntert publikum.

Jan Rohde fra Sweco har i en årrekke engasjert seg i Foreningen for Norsk fjellsprenningsmuseum, og er den naturlige forsanger i ethvert festlig lag.

Morten Reiten ga en innføring i temaet Rallarrens Rus – som inkluderte fremstilling av den lugubre drikken skaap – som består av politur (skjellakk blandet i sprit), vann og salt.

